

УДК 656.07

В.С. Заніздра, ст.гр. ФК-11-МБ, Т.А. Мельник, доц., канд. екон. наук
Кіровоградський національний технічний університет, м. Кіровоград

Економічна сутність фінансового стану підприємства

В статті досліджує різні підходи визначення «фінансовий стан підприємства». Обґрунтовує своє уточнення у трактуванні фінансового стану підприємства.

Фінанси, стан, підприємство

Обґрунтування змісту поняття «фінансовий стан підприємства» - складна наукова і практична проблема, вирішення якої зробить ефективним функціонування підприємства у конкретних умовах оточуючого середовища.

Розбіжності у трактуванні поняття «фінансовий стан підприємства» зумовлює вибір таких основних показників його оцінки, які найбільше відповідають поставленим завданням та конкретним умовам функціонування підприємства.

Проблемі оцінки фінансового стану підприємства присвячено багато досліджень як вітчизняних (М.Д. Білик [8], Резниченко А.П., Чередник А.Л. [2] та інші), так і закордонних (Балабанов І.Т. [3], Шеремет А.Д. [5] та інші) науковців.

Метою статті є дослідження різних трактувань поняття «фінансовий стан підприємства» та обґрунтування уточнень його сутності.

В економічній літературі зустрічається багато визначень фінансового стану підприємства. Наприклад, російські економісти Кончина Н.В. та Поляк Г.Б. вважають, що фінансовий стан підприємства характеризується сукупністю показників, що відображають процес формування та використання його фінансових ресурсів [1].

Українські економісти Резниченко А.П. та Чередник А.Л. доповнюють це визначення, стверджуючи, що фінансовий стан підприємства характеризується формуванням, розміщенням та використанням його фондів грошових коштів у процесі виробничо-господарської діяльності [2, с.313].

Балабанов І.Т. розглядає фінансовий стан підприємства як характеристику його фінансової конкурентоспроможності (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів та капіталу, виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання [3, с.7].

Подібної точки зору дотримуються економісти Кашенко О.Л. та Рибіна Л.А., які стверджують, що фінансовий стан підприємства можна визначити, як забезпеченість та ефективне використання фінансових ресурсів для здійснення нормальної господарської діяльності підприємства та своєчасного виконання платіжних зобов'язань [4, с.6].

Цілком правомірним є конкретизація даного визначення: «у найконцентрованішому вигляді фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язуваннями» [].

Загальне визначення фінансового стану підприємства дають Шеремет А.Д. та Сайфулін Р.С., які стверджують, що фінансовий стан підприємства характеризується розміщенням та використанням коштів (активів) і джерелами їх формування (власного

капіталу та зобов'язань, пасивів) [5,с.45]; структурою цих джерел, швидкістю обігу капіталу, здатністю підприємства погасити свої зобов'язання в строк та в повному обсязі, а також іншими факторами [5,с.136]. В наведеному визначенні, фінансовий стан підприємства розглядається, як комплексне економічне поняття з урахуванням основних факторів впливу, але в ньому не конкретизується, що фінансовий стан підприємства відображає фінансову конкурентоспроможність підприємства.

Артеменко В.Г. та Беллендир М.В. визначають, що фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення та використання фінансових ресурсів підприємства; це характеристика його фінансової конкурентоспроможності (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання [6,с.4].

Розцінюючи дане визначення фінансового стану як таке, що достовірно відображає його сутність, вважаємо, що його необхідно доповнити тим, що фінансовий стан підприємства визначається сукупністю виробничо-господарських факторів. Адже, стан фінансових відносин підприємства, які виникають як результат певних господарських операцій між ним та іншими учасниками економічного процесу, визначається передусім станом його виробничо-господарських характеристик (факторів). Також існує зворотний зв'язок, а саме – правильна та раціональна організація фінансів підприємства є визначальним, головним фактором його успішної виробничо-господарської діяльності. Саме тому схилиємося до визначення Павловської О.В.: “ фінансовий стан підприємства – це комплексне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансових відносин підприємства, визначається сукупністю виробничо-господарських факторів і характеризується системою показників, що відображають наявність, розміщення і використання фінансових ресурсів” [7,с.260].

Враховуючи всі вище згадані визначення фінансового стану підприємства, вважаємо доцільним запропонувати таке трактування поняття "фінансового стану підприємства": фінансовий стан підприємства – це комплексне економічне поняття, яке є результатом взаємодії всіх елементів системи фінансово-економічних відносин підприємства; визначається різноманітними виробничо-господарськими факторами; характеризується системою показників, які відображають формування, наявність, розміщення і виконання фінансових ресурсів підприємства та визначають фінансову конкурентоспроможність підприємства на ринку.

Доцільність такого визначення може бути аргументована з наступних причин:

По-перше, кожен суб'єкт господарювання, який діє у ринковій економіці, функціонує у певному господарчому оточенні. Це оточення складається з підприємств, постачальників матеріалів, споживачів продуктів або послуг, конкуруючих фірм; банків, що надають різноманітні послуги; державних або міжнародних організацій, які сприяють діяльності підприємства, а також фізичних осіб з їх доходами та потребами. Саме тому фінансовий стан підприємства є результатом взаємодій всіх елементів системи фінансово-економічних відносин підприємства.

По-друге, рух будь-яких товарно-матеріальних цінностей та трудових ресурсів супроводжує формування та використання грошових коштів. Наявність фінансових ресурсів, джерела їх формування, склад, ефективність їх використання відображають фінансовий стан підприємства, конкурентоспроможність останніх в умовах постійної зміни вимог ринку.

Фінансово стабільні підприємства при нормальному веденні господарства повинні бути здатними вивільнювати грошові засоби та доцільно використовувати тимчасово вивільнені кошти, формувати грошові фонди для здійснення розширеного відтворення, встановлювати економічно обґрунтовані відносини. Саме тому

фінансовий стан підприємства характеризується системою показників, які, будучи об'єднаними за різними групами, взаємопов'язані один з одним.

По-третє, в оточенні суб'єкта господарювання постійно відбуваються зміни зумовлені еволюцією усіх функціонуючих в економіці суб'єктів, динамікою валют, цін, митних ставок, податків тощо. Завдяки цьому фінансовий стан підприємства визначається сукупністю фінансово-економічних факторів, як зовнішніх так і внутрішніх.

Від фінансового стану підприємств залежить їх розвиток та позиція у конкурентному середовищі. А стабілізація фінансового стану є складним процесом, що базується на системному підході. Вихідним положенням при цьому є те, що підприємство розглядається як виокремлений із суспільно-економічного середовища комплекс елементів, що самоорганізуються (колективів людей, матеріальних і фінансових засобів), пов'язаних між собою сукупністю причинно-наслідкових зв'язків.

Таким чином, індикатором стабілізації фінансового стану підприємства є синтез та інтеграція ендо- й екзогенних чинників у єдиному фінансово-економічному механізмі макро- і мікроекономічного регулювання суспільного й індивідуального відтворення, у складі якого фінансова стійкість набуває результируючої.

Отже, удосконалення трактування поняття «фінансовий стан підприємства» слід розглядати як один із головних факторів підвищення оцінки реального стану підприємств з урахування факторів впливу на нього. Від цього залежить ефективність здійсненого аналізу фінансового стану підприємства та поліпшення позицій підприємства в конкурентній боротьбі, його стабільне функціонування та динамічний розвиток.

Список літератури

1. Колчина Н.В., Поляк Г.Б. Финансы предприятий.- М.: "Финансы" ЮНИТИ, 1998. - 414с.
2. Редниченко А.П., Чередник А.Л. Финансы предприятия / монография.- Донецк.: Лебедь, КП "Регион".-1998.-356с.
3. Балабанов И.Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующего субъекта.-М.: «Финансы и статистика», 1998.-112с.
4. Кашена О.Л., Рыбина Л.А. Финансовое положение предприятия и проблемы неплатежей в современных условиях.- Сумы.: Козацький вал, 1997.- 36с.
5. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Финансы предприятий: Уч.пособие.-М.: ИНФРА-М, 1999.-343с.
6. Артеменко В.Г., Беллендир М.В. Финансовый анализ: Уч. пособие.- М.: Бизнес и Сервис, 1999.- 130с.
7. Павловська О.В. Удосконалення методів аналізу фінансового стану підприємства // Фінанси України - 2001.-№11. - С.54-61.
8. Білик М.Д. Сутність і оцінка фінансового стану підприємств // Фінанси України – 2005.-№3.- С.117.

Одержано 26.03.12